

بررسی نقش محوری زنان در جامعه اسلامی

حوزه علمیه خواهران الزهرا(س) آذربایجان غربی، با انتشار مقاله‌ای نقش محوری زنان در جامعه اسلامی را مورد بررسی قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری زنان ایران "ایونا"؛ در این مقاله آمده است، جامعیت و

گسترده‌گی افق اندیشه و دیدگاه‌های تحلیلی درباره کارکردهای سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی زنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

نقش کلیدی و محوری زنان در فراز و فرود جامعه انسانی در این کلام امام خمینی(ره) خلاصه

می‌شود که فرمودند: «صلاح و فساد جامعه در گرو صلاح و فساد زن‌هاست» این مقاله در صدد است که جایگاه و نقش زنان مسلمان را به طور اجمالی در نظام اسلام مورد بررسی قرار دهد.

۱- تساوی حقوق با مردان: در نظام اسلامی برخلاف نظرات افراط گرایانه فیمینیستی، زنان همسان

مردان از تمام حقوق اجتماعی برخوردارند و فلسفه تفاوت‌های موجود حفظ ارزش و کرامت زنان است. اما تفاوت به معنی تبعیض نیست.

۲- مسؤولیت پذیری: مسؤولیت پذیری بانوان در نظام آفرینش دارای ابعاد گسترده‌ای است که به

اختصار به بخشی از آن اشاره می‌شود. الف - مسؤولیت‌پذیری در تربیت فرزندان صالح و شایسته

ب - حسن معاشرت با همسر و خوب همسررداری کردن ج - تعیین سرنوشت سیاسی - اجتماعی و

مشارکت عمومی د- دفاع از مملکت و ارزش‌های اسلامی و حفظ نظام و ..

۳- الگوپذیری: اسوه گیری و الگوپذیری از سیره عملی نخبگان و انسان‌های کامل و هم‌گونی به ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری آنان یکی از راه‌های رسیدن به کمال انسانی است و سیره عملی حضرت زهرا و زینب کبری(س) برترین الگو در تمامی ابعاد زندگی فردی، سیاسی و اجتماعی به شمار می‌رود.

۴- گسترش ارزشهای دینی: عشرت طلبی، مدگرایی و تقلید از فرهنگ منحط غرب از مشکلات زنان در اعصار گذشته بوده است؛ اما پس از پیروزی انقلاب ارزش‌های دینی، حجاب، حیا، عفت و حجب گسترش یافت و زنان برای حضور در اجتماع از انواع فشارهای روانی و امنیتی در امان ماندند.

۵- نقش تربیتی: اگر زن مسلمان نقش مادری و تربیتی خود را به خوبی انجام دهد نسل آینده نظام، یک نسل سالم، مؤمن و معتقد خواهد بود که می‌تواند جامعه دینی را از گزند آفت‌ها و تهاجمات فرهنگی بیگانگان پاس دارد و همانطور که امام (ره) فرمودند: «قرآن کریم انسان‌ساز است و زن‌ها نیز انسان‌ساز هستند.»

۶- آموزش و پرورش: افزایش بار علمی - فرهنگی و تبلیغی بانوان و نوآوری‌های علمی و پژوهشی به عنوان نیمی از افراد جامعه بسیار حائز اهمیت است چرا که موجبات گسترش و توسعه جامعه اسلامی را فراهم می‌آورد.

۷- فعالیت‌های تبلیغی: نقش زنان در فعالیت‌های تبلیغی و جلوگیری از تحمیل بحران‌های فرهنگی

از سوی دشمنان بسیار مهم نمود پیدا می‌کند که می‌بایست با مخاطب‌شناسی، پیام‌رسانی و

نیازسنجی، زنان تحصیل کرده و آموزش دیده، پیام دین را تبلیغ کنند.

۸- فعالیت‌های هنری: از آنجا که زن مظهر جمال خداوندی است و ظرافت‌های خاص هنری در

نهاد آفرینش زنان نهفته شده است؛ لذا فعالیت‌های هنری زنان می‌تواند خانواده و اجتماع را در

جهت زیبایی بیشتر یاری کند.

۹- جلوه‌های ایثار و فداکاری: زنان در طول تاریخ نشان داده‌اند که برای دستیابی به اهداف

والای انسانی و کمال مطلق و برای قرب الهی از هیچ عملی فروگذار نگشته‌اند و در حد توان در

خدمت خانواده، همسر و اجتماع بوده‌اند.

۱۱- بینش سیاسی و دینی: بررسی دقیق و هوش‌مندانه مسائل روز، دشمن‌شناسی، تحلیل حوادث و

آشنایی با تکالیف دینی و سیاسی، رهائی از شبهه زدگی را در پی دارد. کسانی که به حوادث با

دقت و از روی آگاهی و بصیرت بنگرند هیچ گاه به دام شبهات نمی‌افتند، امام صادق (ع) می

فرمایند: (العالم بزمانه لا تهجم علیه الوباس) بر آگاه به زمان خود افکار آلوده و شبهات هجوم

نخواهد آورد. (اصول کافی، جلد ۱ ص ۲۷)

۱۲- خنثی‌سازی توطئه‌های فرهنگی دشمن: تلاش دشمنان اسلام برای رویارویی با جوامع اسلامی

به صورت‌های مختلف انجام می‌شود؛ اما تمرکز تلاش‌ها و شدیدترین حملات به اسلام به صورت

تهاجم فرهنگی صورت می گیرد، تا هویت انسانی و اسلامی نیروهای متعهد جامعه را تغییر دهد و آنان را استحاله معنوی و فرهنگی کند.

یکی از ابزارهایی که به عنوان سلاح کارآمد در تهاجم فرهنگی به شمار می آید، استفاده ابزاری از زنان و ترویج فساد، فحشا، لابیگری و بی حجابی است. در نظام اسلامی ایران زنان به عنوان مقاوم ترین پایگاه در برابر تهاجمات فرهنگی بیگانگان به شمار می آیند و با تأثیر عمیق تربیتی که در خانه دارند توانسته اند بسیاری از خانواده ها را از گزند تهاجم فرهنگ بیگانه مصون نگه دارند و نیز با پرورش فرزندان پاکدامن، توطئه های دشمنان را خنثی کرده و نسل انقلاب را به سلامت حفظ کنند؛ چرا که آنان دژ محکم عفت و عصمت اند.

۱۳- رعایت حجاب و عفت اسلامی: از اصلی ترین و محوری ترین ویژگی های روحی و اخلاقی

زنان رعایت عفت و حجاب اسلامی است که سایر فعالیت ها بدان ارزش پیدا می کند. بارزترین مشخصه زن مسلمان ایرانی در نظام اسلام، پاکدامنی، عفت، حجاب و رعایت شئون اسلامی است که کامل کننده و متمم نقش آفرینی در فعالیت های سیاسی و اجتماعی آنان است.

۱۴- الگودهی به زنان کشورهای اسلامی: نظام اسلامی که با دگرگونی معجزه آسا در اندیشه

عملکرد زنان، جوشش، جنبش، حماسه و ایثار، فداکاری و اخلاص را در کالبد فسرده زن احیاء کرد. این قشر بزرگ اجتماع در پرتو عنایات الهی به عنصر فعال، شجاع، آگاه و کارآمد تبدیل گشت و این تحول شگرف انسانی و ایمان بانوان باید مایه عبرت سایر کشورهای اسلامی قرار

گیرد تا با الگوپذیری از زن مسلمان ایرانی به آزادی، استقلال و شکوفایی در تمام زمینه‌های علمی، فنی، آموزشی، هنری و تبلیغی و غیره دست یابند

اشکال حضور زنان در انقلاب مشروطیت

شهرزاد نیوز: همایش زن و مشروطه، به مناسبت صدمین سال انقلاب مشروطه ی و جهت بررسی

نقش های مختلف زنان در زمان مشروطه و بعد از آن با حضور بیش از ۲۰۰ نفر شرکت کننده،

روز یکشنبه ۲۲ مرداد ماه در کتابخانه ی حسینیه ارشاد برگزار شد.

نقش زنان در مشروطه : ناصر تکمیل همایون

اولین سخنران ناصر تکمیل همایون " بود که در ابتدای بحث خود تحت عنوان "نقش زنان در

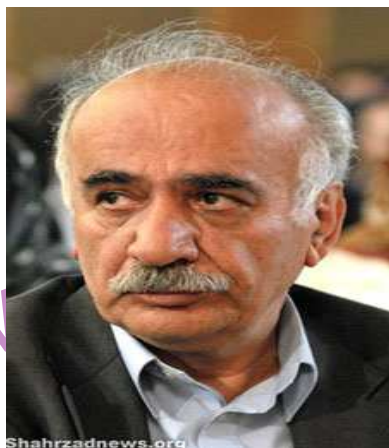
مشروطه" به بررسی سه ایراد در تحقیقات جامعه شناسی ایران در مورد زنان اشاره کرد. این سه

ایراد عبارتند از: در نظر نداشتن وضعیت تاریخی و جغرافیایی جامعه ی ایران جهت بررسی

موقعیت زنان، عدم شناخت وظایف زن ایرانی بدون ارزش گذاری و نگاه ایدئولوژیک، و عدم

بررسی عوامل برون جامعه در بررسی وضعیت زنان.

وی در نگاهی تاریخی به جامعه ای ایران گفت: "اگر جامعه را به نهاد های بارز و نهاد نیمه بارز تقسیم کنیم می بینیم که نهاد بارز یعنی فرهنگ و تعلیم و تربیت نهادی بر عهده ی زنان است و نهاد نیمه بارز یعنی نهاد های اقتصادی غالبین بر عهده ی مردان است.

در کنار این دو نهاد دیگرى تحت عنوان نهاد مسؤل وجود داشته که مربوط به سیاست و علم و دانش بوده است. در این زمینه هم در میان کتب احوال نسوان و یا کتاب های تاریخی و کتب عرفانی همیشه زنانی را مشاهده می کنید که در این حیطه حضور داشتند.

ناصر تکمیل همایون در مورد نقش زنان در حکومت قارچار گفت: "در حکومت، زنان

بسیاری بوده اند که بعضی مثل مهد علیا به طور مستقیم یا بعضی غیر مستقیم در سیاست دست داشتند. تغییراتی که بعد از مشروطیت در جامعه احساس می شود در بخش سیاسی است. از اواسط قرن ۱۹ زنان یارن هم زمان با زنان کشورهای دیگر خواست های سیاسی دیگری هم پیدا می کنند. در ایران نخستین حرکت با شروع حرکت گریبایدف آغاز می شود که شورشی بود علیه قدرت بیگانه. دومین حرکت جنبش تنباکو است که زنان بسیار از خود استقامت و بزرگی نشان

دادند. سومین مساله که زنان در آن دوشادوش مردان. و شاید جلو تر از مردان به مبارزه پرداختند مسيله مشروطيت بود."

ناصر تکمیل همایون دلیل سرکوب زنان توسط استبداد دینی و کانون قدرت را برخی از

خواسته های زنان می داند و گفت: " بعضی از خواسته های زنان به هیچ وجه به جامعه ی آن زمان ایران تعلق نداشته است و من فکر می کنم این خواسته ها از سوی ضد مشروطه ها نوشته می شد تا روحانیون را بر ضد زنان به شورانند."

سیر تحول قانون گذاری از مشروطیت تاکنون و چالش های زنان: فریده غیرت

فریده غیرت - اولین زن نایب ریسه ی کانون وکلای ایران که ۴۰ سال تجربه ی وکالت را در پرونده ی خود دارد - سخنران بعدی بود که در مورد سیر تحول قانون گذاری از مشروطیت تا کنون و چالش های زنان بود سخنرانی کرد. وی موضوع زن در مشروطه را از دو منظر حضور موثر و علنی زنان در انقلاب و تاثیر انقلاب در حقوق زنان بررسی کرد.

فریده غیرت در مورد حضور موثر و علنی زنان با نگاهی به تاریخ چنین گفت: " در مورد نقش و حضور موثر و غنی زنان در انقلاب متأسفانه با بررسی تاریخ مشروطه جای خالی زنان را در تمامی عرصه های اجتماعی می بینیم. جمعیت ایران در زمان مشروطه بین ۹ تا ۱۰ میلیون نفر بوده که نیمی از آنان زنان بودند. قطعاً در تمامی حرکت های ضد استبدادی و ایجاد تحول و در نتیجه بروز مشروطه زنان دخیل بوده اند و این حقیقتی است انکار ناپذیر و حتمن وظایفی را بر عهده داشته اند. ولی کمتر به ذکر نامی از آنان در تاریخ روبه رو شده ایم که به عنوان چهره ای شاخص در به

ثمر رساندن انقلاب مشروطه نقشی داشته باشند. پس از صدور فرمان مشروطیت، در تقسیم بندی مردم، در تنظیم قانون اساسی و متمم ها تصویب آن، نامی از این نیمی از جامعه یعنی زنان مطرح نبود. زنان آن عصر اگر دارای اندیشه های آزادی خواهانه هم بودند در پشت پرده به رتق و فتق

امور پرداخته و در نهایت حامیون انقلابیون بوده اند. جامعه ی آن روزحتا حرکت های جمعی زنان را نشأت گرفته از مردان می دانستند. از آنجایی که زنان تریبونی هم نداشتند که عقایدشان را بگوش جامعه برسانند کمتر اطلاعی هم از خواسته های آنها وجود دارد."

وی در مورد تاثیر قوانین در حقوق زنان گفت: "سیر قانون گذاری در مورد زنان از صدر مشروطیت تا کنون همواره با سخت گیری و سخت اندیشی خاصی مواجه بوده است.

از تشکیل عدالتخانه، تفکیک قوا تا تشکیل قوه ی مقننه در تمام قوانینی که به تصویب رسیده ذکری از آنان نشده ، در قوانین انتخاباتی، قوانین انجمن های ایالتی و ولایتی، قانون مجلس که متضمن اعطای حقوق به مردم بود نامی از آنان برده نشده است . در قانون مصوب ۱۳۰۷، وضعیت زن و مرد به تفکیک و در جمع خانواده و وظایفی برای هر دو در نظر گرفته بود ولی قانون مدنی و قوانین خانواده با تصویب اصل ریاست مرد بر زن همیشه سایه ای را بر خانواده افکنده که هنوز هم پا برجاست.

قانون حمایت از خانواده در سال ۱۳۴۶ به تصویب رسید که این قانون نسبت به قوانین مدنی تحولی را در وضعیت حقوقی زنان ایجاد کرد و گام هایی را همراه با رشد زنان برداشت و تا حدودی با خواست زنان که خواهان حقوق برابر با مردان بودند همراستا بود. بعد از انقلاب اسلامی اولین

قانونی که به تشخیص عده ای خلاف شرع محسوب شده و نقض شده قانون خانواده بود. تلاش نمایندگان بعد از انقلاب اسلامی که با خواست زنان و ممانعت عده ای همرا بوده تنها توانسته است اصلاحاتی جزئی در بعضی از قوانین خانواده را به همراه داشته باشد. اصلاحات انجام شده جوابگوی خواست زنان امروزه ی ایرانی نیست."

دیالوگ نمایشی

بعد از این سخنرانی، دیالوگ تاتر گونه ای با حضور ۳ زن که لباس هایی از سه تیپ مختلف زنان از مشروطه تا امروز را بر تن داشتند و در میان جمعیت حرکت می کردند اجرا شد که ابتدا تعجب و بعد تحسین شرکت کنندگان را برانگیخت.

میزگرد زنان: اشکال حضور زنان در مشروطه

سپس در میزگردی با حضور شهلا انتصاری، سهیلا طهماسبی، رضوان مقدم و فاطمه فرهنگ، اشکال حضور زنان در مشروطه مورد بررسی قرار گرفت. ابتدا سهیلا طهماسبی تاریخچه مختصری از مشارکت زنان در مشروطیت ارائه داد. فاطمه فرهنگ خواه سیر تحول نهادهای مدنی در ایران را بعد از مشروطه بررسی کرد. رضوان مقدم به ابعاد زن و آموزش در مشروطیت پرداخت. شهلا انتصاری به طرح این پرسش پرداخت که چرا با گذشت ۱۰۰ سال از انقلاب مشروطه حقوق زنان نادیده گرفته می شود و زنان چه نقشی می توانند در تغییر یا تثبیت این وضعیت داشته باشند..

نقش زن در ادبیات و نوشتارهای اعتراضی زنان: نیره توکلی

نیره توکلی آخرین سخنران برنامه به بررسی "نقش زن در ادبیات و نوشتارهای اعتراضی زنان"

پرداخت. او سخنرانی خود را به نوشته هایی ضد زن و تحقیر آمیز از شعرا و عرفا و نویسندگان

ایرانی همچون امام محمد غزالی، ملاهادی سبزواری و .. آغاز کرد و در ادامه به ادبیات جنسیت

محور و نقش زنان در نقد آنان پرداخت.

وی گفت: "ادبیات همواره جنسیت محور بوده اما آنچه اندک است حساسیت نسبت به تغییر این

ادبیات بوده. پس از سلطه ی پدرسالاری و پیدایش تاریخ مدون قلم به دست مردان افتاد و آنچه

نوشته اند و گفته اند فقط با دیدگاه مردمحوردانه بوده است. حضور تعداد اندکی از مردان آزادی

خواه در آستانه انقلاب مشروطیت در ضرورت نابودی تبعیض علیه زنان سخن رانده اند سهم انکار

ناپذیر خود را ایفا کردند."

نیره توکلی ادامه داد: "ما از ابتدای مشروطیت تا به امروز کلی زن شاعر و ادیب داشته ایم که

حداقل نام ۸۰ نفر از آنان موجود است و کسانی بودند که برای اولین بار نقد کردند ادبیاتی را که

تا قبل از آن طبیعی به شمار می آمد و کسی به آن اعتراضی نمی کرد. چهره های درخشانی

همچون بی بی خانوم استرآبادی اولین نقد فمینیستی را بر این نوشته ها به خصوص در کتاب معایب

الرجال آورد. نداشتن امکان سواد آموزی و نداشتن استقلال مالی باعث شد که زنان نتوانند در

تاریخ ادبیات و هنر خود را مطرح کنند. اما هر زمان که زنان قدرت به دست آوردند و یا قلم به

دست گرفتند آگاهی جنسیتی خود را نشان دادند."

نیره توکلی سپس با خواندن اشعاری از رابعه، طاهره قره العین عنوان کرد که اشعار و نوشته های این افراد در بیدارگری زنان جامعه نقش مهمی داشته است و نشان می دهد زن های قاجاری انقدر ها هم فرمانبردار نبوده اند. زیار وقتی - که مولفی ناشناس احتمالن شاهزاده ای قاجاری - کتابی با عنوان تادیب النسوان می نویسد که مملو از توصیه هایی است برای ادب آموزی به زنان ، چندان از واکنش های خشم آمیز زنان وحشت دارد که علاوه بر ناشناس بودن خود پیش بینی می کند که هر زنی که این کتاب را بخواند جز فحش چیز دیگری نمی گوید"

نیره توکلی سخنرانی خود را با خواندن شعری از فروغ پایان برد. همایش مشروطه از ساعت ۵ بعد از ظهر آغاز و تا ساعت ۸ ادامه داشت. این مراسم با خواندن دست جمعی سرود مرغ سحر و یک دقیقه سکوت به یاد شهیدان انقلاب مشروطیت پایان یافت